

17 sep 2024 -11:21

Nood aan verbeterde geestelijke gezondheidszorg voor asielaanvragers

Asielaanvragers lopen een groter risico op psychische problemen door diverse kwetsbaarheidsfactoren vóór, tijdens en na hun migratietraject. De verschillende overheden in België moeten deze kwetsbaarheden erkennen en maatregelen nemen voor een betere geestelijke gezondheidszorg tijdens de asielprocedure. Niet-begeleide minderjarigen verdienen daarbij extra aandacht. Investeren in de mentale gezondheid vanaf aankomst is cruciaal voor een goede integratie in en participatie aan de Belgische samenleving. In zijn nieuwste advies doet de Hoge Gezondheidsraad concrete aanbevelingen om de huidige tekortkomingen aan te pakken.*

* In dit persbericht wordt de term "asielaanvrager" gebruikt, hoewel we erop willen wijzen dat de officiële term "verzoeker van internationale bescherming" is.

Kwetsbaarheden vergroot door asielprocedure

Onder meer door hun migratiegeschiedenis ervaren asielaanvragers vaker symptomen van posttraumatische stress, angst, depressie en meer ernstige vormen van psychisch lijden in vergelijking met de algemene bevolking. Racisme, discriminatie en sociaal isolement in het gastland kunnen deze kwetsbaarheden in stand houden of verergeren. Om hun verzoek om internationale bescherming te rechtvaardigen moeten ze hun persoonlijke, vaak traumatische, verhalen (te) vaak delen om administratieve redenen in plaats van therapeutische.

Bovendien maken complexe asielprocedures, lange wachttijden en gebrek aan correcte informatie (onder meer over de juridische context) het moeilijk voor asielaanvragers om een toekomstperspectief op te bouwen. Het gebrek aan opvangplaatsen voor verzoekers en daarna het lange verblijf in een opvangcentrum zijn tot slot belangrijke bronnen van extra stress met een grote impact op het emotioneel welzijn van de verzoeker.

Onvoldoende toegang tot zorg

Iedereen, ongeacht de administratieve status, heeft recht op een goede fysieke en mentale gezondheid en op toegang tot kwaliteitsvolle zorg. Ondanks de vele adviesrapporten hierover, blijft de toegang tot en de kwaliteit van geestelijke gezondheidszorg toch vaak problematisch voor asielaanvragers in België. De Hoge Gezondheidsraad wijst op uiteenlopende barrières, zowel bij asielaanvragers als bij zorgverleners:

- het gebrek aan kennis over het recht op gezondheidszorg en het zorgsysteem,
- communicatieproblemen, met name omwille van de taal,

- culturele factoren (waaronder de houding tegenover geestelijke gezondheidsproblemen en hun aanpak), en
- een gebrek aan aanbod, opleiding en ondersteuning.

Aanbevelingen per niveau

De Hoge Gezondheidsraad richt zich in dit nieuw advies tot de diverse beleidsniveaus die betrokken zijn bij de zorg voor asielaanvragers.

Aan de Europese beleidsmakers

Baseer het asielbeleid in de eerste plaats op de mensenrechten. De Raad pleit dan ook voor veilige migratieroutes en bestrijding van geweld tegen vluchtelingen tijdens hun migratietraject.

Aan de federale overheden

Zorg voor opvang voor elke asielaanvrager. Daarmee bedoelt de Raad een menswaardige huisvesting op maat met aandacht voor fysieke en psychologische veiligheid, mogelijkheden voor de asielaanvrager om zelf beslissingen te kunnen nemen over de inrichting van zijn dagelijks leven, een nieuw sociaal netwerk op te bouwen en ruimtes om tot rust te komen en wat privacy te hebben. Het is essentieel om psychosociale ondersteuning in de opvangcentra en extra zorg voor kwetsbare groepen zoals gezinnen, vrouwen, minderjarigen en LGBTQIA+ personen beschikbaar te maken. Om dat alles te realiseren zijn meer en beter opgeleide medewerkers in opvangcentra noodzakelijk.

Tijdens de asielprocedures moeten de bevoegde instanties de verzoeker duidelijk informeren over de wettelijke context van de procedure en de wettelijke beslissingstermijnen respecteren. Ook tijdens de eerste fase van de asielprocedure, namelijk de registratie en de indiening van de asielaanvraag bij Dienst Vreemdelingenzaken (DVZ), moet de aanwezigheid van een advocaat en een vertrouwenspersoon al toegestaan zijn. Goed opgeleide tolken met een basiskennis van psychologische gezondheid kunnen de communicatie verbeteren.

Aan beroepsverenigingen en instanties (op federaal en regionaal niveau) die bevoegd zijn voor gezondheid

Maak geestelijke gezondheidszorg toegankelijk voor iedereen, ook voor asielaanvragers. Voorzie een persoonsgerichte, cultuursensitieve zorg die is aangepast aan de huidige behoeften van de asielaanvrager. Versterk het aanbod van interculturele bemiddeling en de toegang tot tolken. Ondersteun psychologen, (huis)artsen, psychiaters en andere zorgverleners onder meer in de opmaak van medische en psychologische attesten voor asielprocedures. Deze specifieke doelgroep vormt een belangrijke schakel en verdient dan ook de nodige begeleiding en aandacht.

Aan zorgverleners, universiteiten en hogescholen

Promoot en integreer een cultuursensitieve benadering en het verwerven van competenties in het werken met vluchtelingen en migranten in de opleiding van (toekomstige) gezondheidsprofessionals. Denk bijvoorbeeld aan het leren herkennen van negatieve overtuigingen rond psychisch lijden of het identificeren van en rekening houden met gezondheidsproblemen die specifiek zijn voor vluchtelingen en migranten zoals oorlogstrauma's, seksuele verminking of foltering. Stimuleer een open houding.

Deze aanbevelingen kunnen, individueel maar vooral samen, bijdragen tot de verbetering van de geestelijke gezondheid van asielaanvragers in België. Op die manier respecteert België zijn engagement ten aanzien van de mensenrechten. Voor asielaanvragers die verblijfsdocumenten krijgen (in 2023: 43,5% van de gevallen of ongeveer 12 800 mensen) en die dus in België kunnen blijven, zal meer aandacht voor hun mentale gezondheid hun integratie in de Belgische samenleving vergemakkelijken.

[Raadpleeg het volledige advies](#)

Hoge Gezondheidsraad
Galileelaan 5 bus 2
1210 Brussel
België
+32 2 524 97 97
<http://www.hgr-css.be>

Sofie Verdoodt
Communicatieverantwoordelijke
+3225249105
+32478731183
sofie.verdoodt@health.fgov.be

Fabrice Péters
Algemeen Coördinator
+32 486 31 47 59
+32 2 524 91 74
fabrice.peters@health.fgov.be